

**DIANA SCARISBRICK, RINGS : JEWELLERY OF POWER,
LOVE AND LOYALTY, Thames & Hudson, London 2007.**

(384 страна, илустрације, библиографија, индекс)

Међу многобројним публикацијама везаним за историју накита, које су се појавиле током последње деценије, истиче се рад Дајане Скерсбик (Diana Scarisbrick) *Прстење: накит моћи, љубави и оданости (Rings : Jewelry of power, Love and Loyalty)*.

Како се наводи у уводу Џејмса Фентона (James Fenton), рад се издваја по потпуно другачијем приступу оваквој врсти накита. Издање савременог дизајна састоји се од осам поглавља, подељених према намени и симболици прстења. У оквиру ових целина, прстење је обрађено и хронолошки, чиме је дат изузетан и посве другачији преглед ове врсте накита. Ауторка, историчарка уметности, која је до сада објавила више наслова у вези са историјом накита, прати развој прстења од најранијих периода Египта до првих деценија XX века, при чему је посебно интересантна њихова модерна интерпретација коју су дале познате јувелирске куће, ређе присутне у стручној литератури.

Као одраз широког знања и информисаности, рад се заснива на бројним квалитетно илустрованим примерцима из највећих светских музеја, а посебно треба истаћи не тако често публиковано прстење из приватних колекција, попут многих примерака из богате породичне колекције Бенџамина Цукера (Benjamin Zuker).

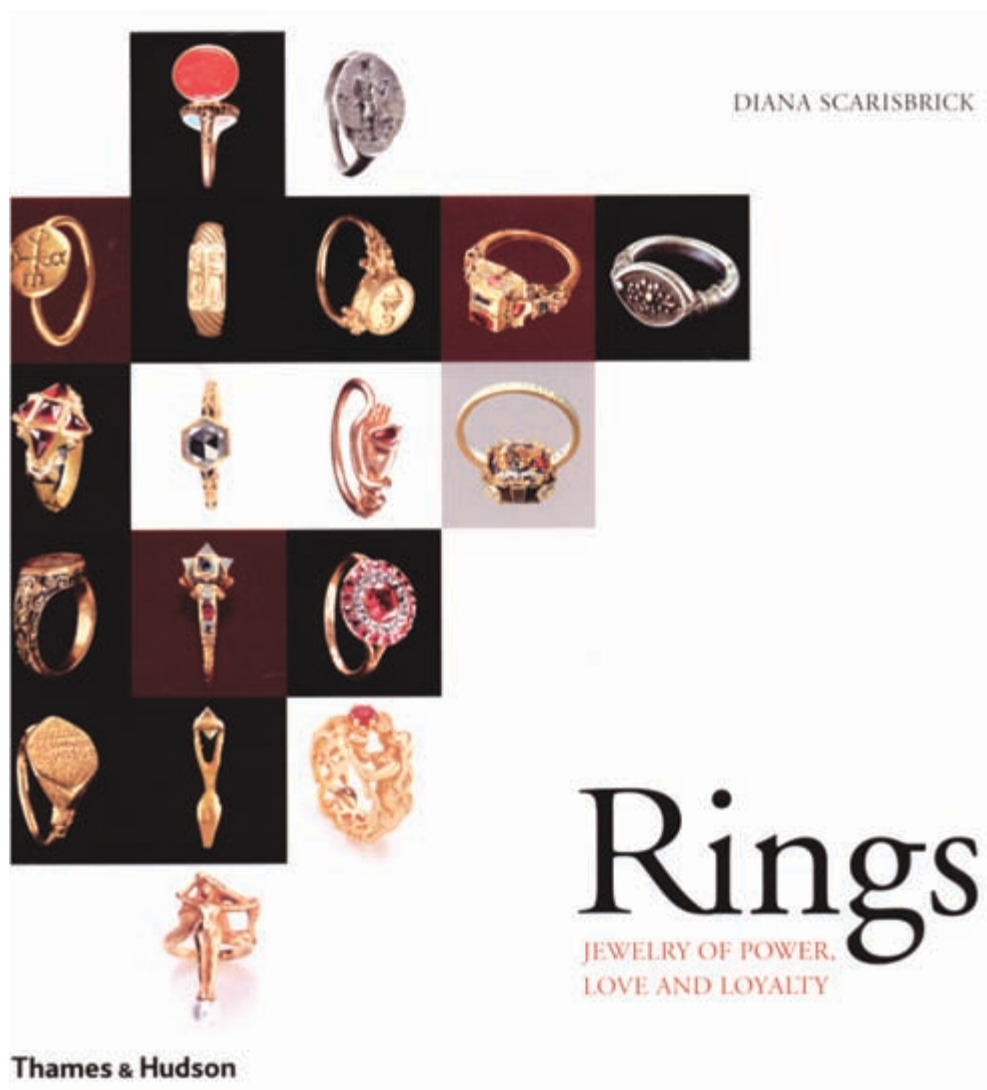
Прво поглавље ауторка посвећује печатном прстењу, указујући на његову важну практичну улогу у време када је писменост била привилегија појединаца. С друге стране, њиме се истицао и висок друштвени положај власника. Преглед почиње египатским примерцима, па се наставља анализом бронзаног, сребрног и златног прстења из времена античке Грчке, с чешћом употребом драгог камења током хеленистичког периода. Ауторка примерима потврђује да је традиција коришћења печатног прстења настављена и у античком Риму, након чега следи кратак осврт на византијско прстење, са истакнутом хришћанском иконографијом. Већу пажњу посвећује средњем веку на Западу и употреби хералдике на све сложенијим и богатије декорисаним примерцима који су врхунац свог развоја и разноликости, како закључује, доживели између XIV и XVII века. Без обзира на то да ли се радило о моделима који су на себи имали

иницијале, породични грб или портрет владара, наслеђивање оваквог комада накита представљало је велику част. У жељи да одговори захтевима већине, хемичар Џејмс Таси (James Tassie) понудио је алтернативу драгом камењу у виду пасте, захваљујући којој је стекао огромно богатство. Преко занимљивих примера из XIX века, који показују утицаје романтизма, носталгију према средњовековној хералдици и луксузном прстењу са скулпторално наглашеним раменима, истиче се повратак класицизму и рад римске јувелирске породице Кастелани (Castellani). И мада је печатни прстен губио своју практичну улогу, *Картијеов* (Cartier) модел из средине XX века потврђује његово постојање.

У другом подједнако обимном поглављу, ауторка анализира прстење које је у чврстој вези с љубављу, браком и пријатељством. Највећу пажњу поклања прстењу за венчања, наводећи бројне римске, византијске и средњовековне примере. Лепо илустровано и детаљно описано средњовековно прстење, добило је додатно објашњење у наведеним историјским догађајима, а целокупном излагању нарочито су допринели изводи из литературе. С истом пажњом наводи и нововековне примере који показују велику разноликост у формама и љубавним мотивима, примећујући константну присутност једноставних карика са натписима. Као најбогатији период ове врсте накита, ауторка истиче романтизам да би од друге половине XIX века, прихватањем бурми и прстења сведених форми, маштовити радови познатих јувелира Рене Лалика (Rene Lalique) и Луја Розентала (Louis Rosenthal) представљали изузетак.

У првом делу трећег поглавља, посвећеног молитвеном прстењу, указује се да су и свети оци раног хришћанства веровали у заштитничку моћ прстења, али су паганску тематику заменили представама крста, рибе или јагњета, а у каснијем периоду и представама Исуса Христа, Богородице и светитеља. Прстење као амајлија обрађује се у другој целини, при чему се посебно истиче амајлијска вредност драгог камења, веровање да оно има позитивне утицаје на судбину и здравље, односно да служи као природна одбрана против несреће. Ова прича је поткрепљена низом интересантних примера, као и наводима из описа лапидаријума. Последњи део посве-

* Катарина Чудић, историчар уметности, дизајнер накита, Београд

1. Насловна страна публикације *Rings : Jewelry of Power, Love and Loyalty*, Diana Scarisbrick
1. Front page of the publication *Rings : Jewelry of Power, Love and Loyalty*, Diana Scarisbrick

ћен је црквеном прстењу, с највећим нагласком на епископско и кардиналско прстење, чији развој се прати све до модерних *Картијеових* интерпретација.

Наводима Платона и Сенеке, преко епикурејаца који су истицали важност човекове припреме за смрт, ауторка почиње нешто краће поглавље посвећено *mentemori* и меморијалном прстењу. Ову идеју нарочито је истицао касни средњи век, па су на прстењу честе представе лобања, скелета и покојникове душе у виду лептира. Анализирајући бројне нововековне примере, истакла је све чешћу појаву спомен прстења средином XVII века, на коме се црним емајлом, иницијалима и датумом указивало на смрт појединца. То ће свој врхунац

достигнути средином XVIII века да би се – након великог једноставног прстења са портретом умрлог, какве је поручила краљица Викторија (Victoria, Queen of England) поводом смрти принца Алберта (Albert, Prince) 1862. године – овај обичај полако гасио.

Пето поглавље, посвећено прстењу које се доводи у везу са славним људима и великим догађајима, углавном се бави примерима који су били поклон владара истакнутим појединцима, често као успомена на одређен догађај од националног значаја. На глави овог прстења најчешће је портрет владара или грб владарске породице, док су наведени и примери прстења са портретима славних песника који су његовим власницима служили као инспирација.

Потом следи прилично велико поглавље посвећено декоративном прстењу, прстењу које није имало практичну улогу, попут наведених примерака са драгим камењем из хеленистичког периода. Популарно широм Европе током касног средњег века, било је приступачно и због употребе стаклене пасте, замене за скупоцено драго камење. Ово раскошно и богато декорисано прстење након 1600. године бива потиснуто доста једноставнијим примерцима, код којих је улога камена бивала све значајнија. На основу бројних примера ауторка закључује да су средином XVIII века доминирали деликатни модели касног рококо стила, док су примери из последње четвртине века показивали сву озбиљност неокласицизма. Након XIX века, који је по маштовитости радова показивао велику разноликост прстења, међу једноставним прстењем са драгим камењем почетком XX века, издвајају се представници ар нуво стила (*Art Nouveau style*). Велика страст према прстењу сликовито је истакнута примером чувене глумице Саре Бернар (*Sarah Bernhardt*) која је истовремено знала да носи осам прстенова. Након примера који потврђују утицаје ар декоа (*Art Deco*), ауторка истиче велики успех декоративног прстења средином XX века, радове познатих јувелирских кућа с једне, и уметника јувелира инспирисаних модерном уметношћу и алтернативним материјалима, са друге стране.

Седмо поглавље, посвећено дијамантском прстењу, пратећи развој ове врсте накита, пружа комплетан увид у историју брушења камења. Све до XIV века, док се није усавршило брушење и дошло до фасета, дијамант је

коришћен у свом природном облику, тј. као октаедар или *point-cut* облик. Захваљујући лепоти и реткости, својим квалитетима, чврстости и отпорности, дијамант је постао општеприхваћен симбол вечне љубави, тако да се још од XVI века сматрало да ниједан краљевски брак није комплетан уколико није крунисан дијамантским прстеном. Као пресудне периоде, ауторка истиче проналазак брилијантског брушења у седмој деценији XVII века, потом другу половину XIX века, када су на тржиште стигли дијаманти из Јужне Африке, што је утицало на њихову већу популарност, а каталози јувелирских кућа потврђују и стилску разноликост.

Прстену као аксесоару посвећено је последње, кратко поглавље. Оно се односи на примере који су укључивали разне корисне додатке, попут бочице парфема, двогледа или сата. Све до раног средњег века кључеви кутија са скупоценостима најчешће су били урађени као саставни део прстена, док илустровани примери показују да је овај спој функционалних предмета и накита био изазов бројним јувелирима.

Утемељена на пажљиво проученим примерцима и документима, писана са великом љубављу према материји, књига је оживљена и бројним примерима у књижевности и ликовној уметности, где се овај комад накита тумачио и као друштвени и културни феномен. Богата библиографија је додатан извор информација за све оне који се баве историјом накита и, мада се не поклања пажња материјалима и начину израде, књига је значајна и за све оне који се баве јувелирством и дизајном накита.